

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep.
0030 Oslo

Også sendt pr. e-post: jan.austad@jd.dep.no

Deres ref.:
12/2415- JAA

Dok. nr.: 153367

Saksbehandler: Trude Molvik
tm@advokatforeningen.no
T +47 22035046

15.03.2013

Høring — forslag til endring i politiloven (adgang til å pålegge meldeplikt for pengeinnsamling og til å regulere pengeinnsamling på offentlig sted)

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev av 15.2.2013 vedrørende ovennevnte høring.

Det er en prioritert oppgave for Advokatforeningen å drive rettspolitisk arbeid gjennom høringsuttalelser. Advokatforeningen har derfor en rekke lovutvalg inndelt etter fagområder. I våre lovutvalg sitter advokater med særskilte kunnskaper innenfor det aktuelle fagfelt og hvert lovutvalg består av advokater med ulik erfaringsbakgrunn og kompetanse innenfor fagområdet. Arbeidet i lovutvalgene er frivillig og ulønnet.

Advokatforeningen ser det som sin oppgave å være en uavhengig høringsinstans med fokus på rettssikkerhet og på kvaliteten av den foreslåtte lovgivningen.

I saker som angår advokaters rammevilkår vil imidlertid reguleringen også bli vurdert opp mot advokatbransjens interesser. Det vil i disse tilfellene bli opplyst at vi uttaler oss som en berørt bransjeorganisasjon og ikke som et uavhengig ekspertorgan. Årsaken til at vi sonder mellom disse rollene er at vi ønsker å opprettholde og videreutvikle den troverdighet Advokatforeningen har som et uavhengig og upolitisk ekspertorgan i lovgivningsprosessen.

I den foreliggende sak uttaler Advokatforeningen seg som ekspertorgan. Saken er forelagt forsvarergruppens høringsutvalg. Utvalget består av Arild Dyngeland (leder), Inger Marie Sunde, John Christian Elden, Knut Rognlien, Mette-Julie Sundby og Rene Ibsen

Advokatforeningen avgir følgende høringsuttalelse:

2. Sakens bakgrunn

Justis- og beredskapsdepartementet har i høringsbrevet foreslått en endring i politilovens § 14, 1 første ledd som vil åpne for at kommunene i sine politivedtekter kan innta bestemmelser om meldeplikt for pengeinnsamling på offentlig sted. Meldeplikten kan også omfatte den som vil fremføre sang eller musikk eller stille til fremvisning/oppvisning. Unnlatelse av å melde om slik

aktivitet vil være straffbar, jfr. politiloven § 30.

3. Advokatforeningens merknader

Da løsgjengerloven ble opphevet i 2005 ble tigging avkriminalisert i Norge. Dette var i tråd med Straffelovkommisjonens forslag i NOU 2002:4 som begrunnet sitt forslag om avkriminalisering med at det ubehag som en forbipasserende kan bli påført ved å ta stilling til en slik forespørsel, ikke er av en slik art at det er rimelig å påføre tiggeren straff. Da lovendringen trådte i kraft var de fleste tiggerne i Oslo rusavhengige som ventet på behandlingsplass.

Situasjonen er i følge departementet vesentlig endret etter den tid. De rusavhengige tiggerne er fortrent og erstattet i det alt vesentlige av rumenske statsborgere fra romfolket. Oslo politidistrikt viser til det de mener er tydelige sammenhenger mellom tigging og straffbare handlinger (ran/grove tyverier), og aggressiv tigging oppfattes som et stort problem for næringsdrivende innen restaurant- og servicevirksomheten.

Departementet foreslår ikke å gjeninnføre et forbud mot tigging. Det er Advokatforeningen enig i. Ubehaget folk stilles overfor ved en forespørsel om penger, er i seg selv ikke tilstrekkelig for å begrunne et straffeansvar for tiggeren. Foreningen er også enig i at det må settes inn andre virkemidler enn straff både i Romania og Norge for om mulig å hjelpe folk ut av fattigdom.

Advokatforeningen kan ikke slutte seg til departementets forslag om endring i politiloven § 14.

Meldeplikt er ikke begrunnet i selve tiggingen. Det er heller tale om å bruke plikt for tiggere – og andre – til å melde om innsamling eller fremføring, som virkemiddel til å bekjempe *andre* handlinger som departementet antar begås særlig av rumenske tiggere av romfolket.

Etter Advokatforeningens syn er det ikke dokumentert noen sammenheng mellom tigging og kriminalitet. Før det kan være aktuelt å innføre slik meldeplikt må det, etter Advokatforeningens syn, dokumenteres hva slags kriminalitet tiggere er dømt for, omfanget av dette, og det må utredes hvordan plikt til å melde i forbindelse med tigging vil være et effektivt virkemiddel til bekjempelse av slike andre handlinger som er formålet med forslaget.

Som allerede fremhevet, vil unnlattelse av å overholde påbudet være straffbart. Etter Advokatforeningens syn vil man med dette forslaget indirekte også gjøre tigging straffbart. Det fremstår som en uønsket effekt. Advokatforeningen viser her til Straffelovkommisjonens begrunnelse i NOU 2002:4 for ikke å straffe tigging. Advokatforeningen er enig i dette.

For at ordningen ikke skal bli et nytt tiggeforbud eller være i strid med diskrimineringsforbud, må den i utgangspunktet omfatte all pengeinnsamling, herunder også den som skjer i forbindelse med ulike fremføringer, jfr. departementets forslag som omfatter «den som vil samle inn penger på offentlig sted til egne eller andres formål. Meldeplikten kan også omfatte den som vil framføre sang og musikk eller stille til oppvisning eller fremvisning». Ved dette har man åpnet for en straffsanksjonert meldeplikt også i forhold til personer utenfor den antatte målgruppen. Advokatforeningen antar at dette gjelder det store flertallet av de som har meldeplikt etter forslaget. At straff også er aktuelt for personer som definitivt ikke er i målgruppen, forsterker innvendingene.

Advokatforeningen vil i denne forbindelse fremheve at samfunnets bruk av straff er formålsstyrt og bør begrenses. En udokumentert antagelse om at noen av de som tigger også begår kriminalitet, er et hensyn vesentlig for fjernt og avledet, til at dette kan berettige innføring av en straffsanksjonert meldeplikt som rammer en betydelig større gruppe, for aktiviteter som er legale.

Meldeplikt er dessuten ubeleilig og tidkrevende for den som pålegges dette. Den begrunnelse forslaget har, kan ikke forsvare slike ulemper forbundet med lovlige aktiviteter.

Advokatforeningen antar at en meldeplikt også vil ledsages av registrering. Dette reiser prinsipielle spørsmål knyttet til personvern og overvåkning. Forslaget inneholder ingen føringer for hvilke opplysninger som kan registreres, hvordan opplysningene skal oppbevares, hvor lenge, og til hvilket formål de registrerte opplysningene kan brukes. Advokatforeningen viser også til at meldeplikt og registrering innebærer en overvåkning av borgerne som strider med prinsippet om lavest mulig overvåkning.

Advokatforeningen vil også henlede oppmerksomheten på at tigging først og fremst er et sosialt og økonomisk problem, som må bekjempes med helt andre virkemidler enn begrensnings, registrering og straff. Som påpekt i høringsbrevet har rumenske statsborgere rett til å oppholde seg i Norge. De har også rett til helse- og sosialytelser, jfr FNs konvensjon om sosiale og økonomiske rettigheter (ØSK) art. 9, 11, 12 jfr. art. 2 para 2. Myndighetene bør være mer opptatt av å oppfylle sine plikter etter ØSK enn å pålegge meldeplikt for tiggere.

Vennlig hilsen

Erik Keiserud
leder

Merete Smith
generalsekretær